

popravljanje lege obstoječih meja v kompleksih znotraj zemljiškokatastrskih načrtov z znanimi različnimi strokovnimi pristopi, uveljavljanje neažurnih tehničnih načrtov za uradne zemljiškokatastrske načrte in celo rezanje načrtov na decimetrsko mrežo in ponovno lepljenje v nove liste.

Nikakor ne smemo pozabiti namernih deformacij uradnih listov zemljiškokatastrskih načrtov in s tem deformacij parcelnega stanja zemljišč z digitalizacijo in transformacijo z vsemi posledicami v državno matematično definirano projekcijo. Redki objavljeni članki kažejo, da se načrtovalci ne obremenjujejo z vsebinskimi vprašanji obstoječega katastra. Vsekakor ni vse znano in enostavno, preveč je bilo že grenkih izkušenj, ki potrjujejo, da je treba uvajanje sprememb in novih tehnologij v že uveljavljeni sistem, kar zemljiški kataster je, temeljito pretehtati. Treba je analizirati kakovost in primernost uporabe obstoječih zemljiškokatastrskih načrtov, tako za uradno evidenco zemljiškega katastra, kot za nadgradnjo v informacijski sistem nepremičnin. Ob ugotovitvi resnične kakovosti obstoječega zemljiškega katastra bo morda odločitev drugačna in bo obnova zemljiškokatastrskih načrtov aktualna že danes.

Kakršnakoli je ali bo odločitev, mora biti kompletna, ne sme biti odločitev posameznika in interesne skupine v določeni situaciji, temveč stroke in neodvisnih strokovnjakov. Pri odločanju pa se morajo upoštevati cena, čas izvedbe glede na pričakovani rezultat oziroma koristi. Odločitev mora biti ustrezno dokumentirana, s predvidenimi rezultati in posledicami predstavljena javnosti in sprejeta na ravni države, saj gre v celoti za dolgoročen in za državo pomemben projekt.

Božo Demšar
Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana

Prispelo za objavo: 1997-01-29

Jurij Vega (Georg Freiherr von Vega)

V eno od preteklih številc revije Professional Surveyor (letnik 16, št. 5, str. 43, 1996, Arlington, ZDA) je gospod Fred Roeder napisal zanimiv članek o Carlu Friedrichu Gaussu (1777-1855). Njegova sodobnika sta bila med drugimi matematika Josip Ruđer Bošković (Dubrovnik, Hrvaška, 18. maj 1711 -- Milano, Italija, 13. februar 1787) in Jurij (Georg) Vega, ki je premnogim geodetom po svetu pomagal s svojimi logaritmskimi tabelami.

Matematik, fizik in astronom Jurij Vega je bil rojen v Zagorici blizu Ljubljane 23. marca 1754. Ta sin skromnega slovenskega kmeta se je uvrstil med najpomembnejše znanstvenike naše preteklosti. Nadarjenost za matematiko je pokazal že v gimnaziji, ki jo je končal v Ljubljani. Poleg svojega rednega dela je nenehno reševal različne matematične probleme in napredoval na področju matematične znanosti. Že pri osemindvajsetih letih je izdal obsežno delo, zelo dober in pregleden učbenik za matematiko. Ta knjiga je bila v njegovem času ocenjena za najnaprednejšo in

najboljšo. Leto dni pozneje (1783) je izdal tudi svoje prve, zelo točne logaritemsko-trigonometrične tabele, izračunane na sedem decimalk. Štirideseta izdaja ima naslov Georg S Freiherrn von Vega: „Logarithmisch-Trigonometrisches Handbuch“ in je bila natisnjena leta 1856 v Berlinu. Kolikor je meni znano, je bila zadnja, sedemindevetdeseta izdaja natisnjena pred štiridesetimi leti v Berlinu v založbi Weidman ter s predgovorom velikega nemškega matematika dr. A. Kopfa. Ta je med drugim napisal, da je ta Vegov logaritemsko-trigonometrični priročnik eden najprikladnejših.

Danes, ko vse računamo z računalniki, se verjetno mnogim mladim kolegom zdi kar neverjetno, da je mogoče kaj takega narediti z računanjem s pomočjo svinčnika in papirja, tako da ima ta ocena izpred samo štiridesetih let še posebno težo. Vegove logaritemske tabele so izšle za njegovega življenja in po njegovi smrti v stotinah izdaj v angleščini, francoščini, nizozemščini, latinščini, nemščini, ruščini, italijanščini in španščini. Kako zelo je bil Vega prepričan v svoje delo, je najbolj razvidno iz tega, da je objavil, da bo za vsako napako, ki jo kdo najde v njegovih tabelah, plačal zlatnik. In kakor so zapisali njegovi sodobniki, je plačal samo pet zlatnikov ...

Leta 1794 je objavil še obsežnejše tabele na deset decimalnih mest. V njih je Carl Friedrich Gauss odkril napako v metodi in ocenil število napak na 31 983. Jurij Vega je poleg tega napisal tudi prvo obsežno delo o geometriji, trigonometriji ter diferencialnem in integralnem računu. S tem je veliko prispeval k razvoju matematike. Še danes velja za reformatorja srednješolskega pouka, ker je v srednje šole uvedel tudi višjo matematiko. Področje njegovega dela je bila tudi astronomija. Zato se tudi velika gora na Mesecu imenuje po njem Vega, kot spomin na njegove znanstvene dosežke v astronomiji. Uveljavil se je tudi na področju fizike in izdal več del o hidromehaniki, aerostatiki, hidravliki, gibanju trdnih teles, tekočinah itd.

Za svoje znanstveno delo in objavo številnih znanstvenih del si je Vega še za življenja prislužil slavo. Izbran je bil za člana Akademije uporabnih znanosti v Mainzu, za člana Pruske akademije v Berlinu, bil je redni član Češkega znanstvenega društva v Pragi, Društva znanosti v Gottingenu ter član še več akademij in znanstvenih društev v drugih evropskih državah.

Jurij Vega je bil tudi vojaški izumitelj in je v vojaške šole uvedel Matematično analizo. V topništvu je takoj spregledal napake v izdelavi topov in pri delu z njimi, zato je izdelal nove topove, med katerimi so bili tisti za 100 funtov v tistem času najnatančnejši in najsodobnejši v Evropi. Ko je imel dvaintrideset let in je bil profesor matematike na največji topniški šoli na Dunaju, je bila Avstro-ogrška monarhija v zvezi z Rusijo in skupaj sta se bojevali proti Turčiji. Vega je bil poklican, da kot major poveljuje odredu težkega topništva pri obleganju Beograda leta 1789. Pod njegovimi topovi, za katere je izračunal natančne balistične krivulje, so padale granate točno na cilj in po enodnevnem obleganju so Turki predali Beograd in se umaknili južneje.

Jurij Vega je svoje življenje končal tragično. Izginil je 17. septembra 1802, našli pa so ga devet dni kasneje v nekem rokavu Donave pri Dunaju, mrtvega in z zvezanimi rokami. Obstajale so različne domneve o njegovi smrti, med drugim tudi ta, da so ga ubili razbojniki. Vega je znanstvenik, ki je proslavil svojo domovino in pustil trajen

spomin v svetu znanosti. V zbirki Tehničnega muzeja Zemljemerstvo - kataster so shranjene meni dostopne Vegove tabele iz leta 1856, zdaj pa tudi ti podatki.

*prof.dr. Božidar Kanajet
Rudarsko-geološko-naftna fakulteta, Zagreb, Hrvaška
(prevod iz hrvaškega jezika v slovenščino: Andrej Skubic)*

Prispelo za objavo: 1997-01-20

Pravni vidiki prenosa nalog geodetske službe na lokalne samoupravne skupnosti

Geodetska služba zagotavlja osnovne uradne podatke o prostoru in nepremičninah, neobhodno potrebne za gospodarjenje s prostorom, vodenje zemljiške politike, obdavčitev nepremičnin, evidentiranje stvarno-pravnih pravic na nepremičninah in podobno.

Vsebino, način in postopek zagotavljanja podatkov geodetske službe trenutno ureja pet materialnih zakonov, in sicer:

- Zakon o geodetski službi (Uradni list SRS, št. 23/76 in 42/86)
- Zakon o temeljni geodetski izmeri (Uradni list SRS, št. 16/74 in 42/86)
- Zakon o zemljiškem katastru (Uradni list SRS, št. 16/74 in 42/86)
- Zakon o katastru komunalnih naprav (Uradni list SRS, št. 26/74, 29/74 in 42/86)
- Zakon o imenovanju in evidentiranju naselij, ulic in stavb (Uradni list SRS, št. 5/80 in 42/86).

Pretežni del dejavnosti, ki jih urejajo ti zakoni, je splošnega pomena za državo in le del te dejavnosti se nanaša na lokalne razmere in potrebe.

Do reorganizacije državne uprave in uveljavitve Zakona o upravi (Ur.l. 67/94) so naloge v navedenih zakonih praviloma opravljali občinski geodetski upravni organi kot državni oblastveni organi. Kot občinski upravni organi so opravljali poleg čistih državnih nalog tudi tista geodetska dela in naloge, za katera država ni imela posebnega interesa, pač pa občina, če se je le-ta po pooblastilu zakona za taka dela tudi odločila (npr. izdelava temeljnih topografskih načrtov večjih meril: 1:500, 1:1 000, vzpostavitev zbirnega katastra komunalnih naprav).

Z uveljavitvijo Zakona o upravi (Ur. l. RS, št. 67/94) je na podlagi 2. odstavka 101. člena Ministrstvo za okolje in prostor oziroma Geodetska uprava Republike Slovenije, kot organ v njegovi sestavi, prevzela v neposredno opravljanje upravnih nalog geodetske službe. Ustanovljene so bile posebne območne enote in njihove izpostave, ki trenutno delujejo kot državni organi. Določba 2. odstavka 101. člena Zakona o upravi je z Zakonom o prevzemu državnih funkcij, ki so jih do